

Vantaan Sanataidekoulu ry

**Vantaan sanataidekoulun sanataiteen
perusopetuksen laajan oppimäärän
opetussuunnitelma Espoossa**

paikallinen opetussuunnitelma

Sisällys

1. Yleistä.....	2
1.1 Vantaan sanataidekoulu.....	2
1.1.1 Vantaan sanataidekoulu Espoossa.....	2
1.1.2 Vantaan sanataidekoulu valtakunnallisena asiantuntijaorganisaationa.....	2
1.2 Laki taiteen perusopetuksesta.....	2
1.3 Oppilaitoksen toiminta-ajatus.....	3
1.4 Oppilaitoksen arvot.....	3
2. Opetuksen toteuttaminen.....	4
2.1 Oppimiskäsitys.....	4
2.2 Oppimisympäristö ja työtavat.....	4
2.2.1 Oppimisympäristö.....	5
2.2.2 Työtavat.....	5
2.3 Oppilaitoksen toimintakulttuuri.....	6
2.4 Oppilaaksi ottaminen, muualla suoritettujen opintojen hyväksi lukeminen ja vapaaoppilaspaikat.....	6
2.5 Oppimäärän yksilöllistäminen.....	7
2.6 Yhteistyö huoltajien ja muiden tahojen kanssa.....	8
3. Opetuksen rakenne ja laajuus.....	9
3.1 Taiteen perusopetuksen laajan oppimäärän tarkoitus, tehtävä ja tavoitteet.....	9
3.1.1 Sanataiteen opintojen rakenteet.....	10
3.1.2 Opintojen tavoitealueet.....	11
3.2 Varhaisiän sanataideopinnot.....	11
3.3 Sanataiteen laajan oppimäärän perusopinnot.....	11
3.4 Sanataiteen laajan oppimäärän syventävät opinnot.....	13
3.5 Aikuisten sanataiteen opetus.....	15
4. Arviointi.....	16
4.1 Oppimisen arviointi sanataiteen opetuksessa.....	16
4.2 Arvioinnin kohteet.....	16
4.3 Arvioinnin kriteerit.....	16

1. Yleistä

1.1 Vantaan sanataidekoulu

Vantaan sanataidekoulu on kannatusyhdistyksen ylläpitämä sanataiteen perusopetusta antava yksityinen oppilaitos. Sanataidekoulu on perustettu 1994, ja se on tarjonnut taiteen perusopetusta sanataiteessa vuodesta 1995. Koulu on saanut vuonna 2008 opetus- ja kulttuuriministeriöltä taiteen perusopetuksen järjestämisluvan ja saa opetustuntikohtaista valtionosuutta. Opetuksessa noudatetaan Opetushallituksen vahvistamien opetussuunnitelman perusteiden mukaista opetussuunnitelmaa. Kunta, jossa taiteen perusopetusta toteutetaan, vahvistaa opetussuunnitelman.

Koko henkilökunta osallistuu opetussuunnitelman kehittämistyöhön, joka nähdään jatkuvana prosessina. Koululla on sopimus Vantaan kaupungin kanssa taiteen perusopetuksen järjestämisestä. Koulu tarjoaa sanataiteen laajan oppimäärän mukaista opetusta TPO-ryhmille. Lisäksi koulu toimii palveluntuottajana Vantaan kaupungille tarjoamalla sanataidepainotteista iltapäiväkerhotoimintaa ja koulukerhotoimintaa, joissa noudatetaan sanataiteen yleistä oppimäärää.

1.1.1 Vantaan sanataidekoulu Espoossa

Vantaan sanataidekoululla on ollut vuodesta 2015 taiteen perusopetusryhmiä Tapiolan kirjastossa. Taiteen perusopetusta tulee tulevaisuudessa olemaan kirjastoympäristöissä (Tapiola, Entresse) ja paikallisilla kouluilla.

Vantaan sanataidekoulu on Espoossa tuttu ja arvostettu koulutustoimija. Olemme kouluttaneet espoolaisia varhaiskasvattajia sanataiteeseen ja sen sovelluksiin. Koulu toimii aktiivisesti yhteistyössä myös alueen museoiden ja taidetalojen kanssa. EMMA - Espoon modernin taiteen museon ja Helinä Rautavaaran museon kanssa on ollut koulutusyhteistyötä varhaiskasvattajille. Espoon kulttuuri- ja taidetalojen kanssa on pitkä yhteistyöhistoria. Toteutamme näihin ympäristöihin elämyksellisiä opastuksia erilaisin konseptein.

1.1.2 Vantaan sanataidekoulu valtakunnallisena asiantuntijaorganisaationa

Vantaan sanataidekoulu on vakiinnuttanut paikkansa monipuolisena sanataidekasvatuksen osaajana ja kehittäjänä, joka tuottaa oppimateriaaleja sekä kouluttaa lasten ja nuorten kanssa työskenteleviä aikuisia. Vantaan sanataidekoulun taidekasvatusideologia perustuu elämykselliseen ja kokemukselliseen oppimiseen sekä kirjallisuuslähtöiseen sanataidekasvatukseen.

1.2 Laki taiteen perusopetuksesta

Toimintaamme ohjaa laki taiteen perusopetuksesta, jonka 1. §:n mukaan taiteen perusopetuksen tarkoitus on tuottaa tavoitteellista tasolta toiselle etenevää ensisijaisesti lapsille ja nuorille järjestettävää eri taiteen alojen opetusta, joka samalla antaa oppilaille valmiuksia ilmaista itseään ja hakeutua asianomaisen taiteenalan ammatilliseen ja korkea-asteen koulutukseen. Taiteen perusopetuksen yhteydessä voidaan järjestää myös muuta taiteen edistämiseen liittyvää toimintaa. (Laki taiteen perusopetuksesta 21.8. 1998/633.)

1.3 Oppilaitoksen toiminta-ajatus

Vantaan sanataidekoulun missio on edistää luovaa ilmaisua, vahvistaa lukutaitoa ja -intoa ja siten lisätä osallisuutta yhteiskunnassa.

Vantaan sanataidekoulun tehtävä on ylläpitää, tukea ja kehittää sanataiteen harrastamista, koulutusta ja tuntemusta. Koulu tarjoaa oppilaalle paikan, jossa voi turvallisesti harjoittaa ja kehittää omia taitojaan, iloita onnistumisestaan, oppia epäonnistumisistaan ja nauttia kuulumisesta omaan ryhmään ja sanataideyhteisöön. Opettajat ohjaavat oppilaita keskittyneeseen, määrätietoiseen ja pitkäjänteiseen työskentelyyn sekä rakentavaan toimintaan yksilöinä ja ryhmän jäseninä. Ryhmässä oppilas oppii ja rohkaistuu tulkitsemaan taidetta persoonallisesti.

Opetuksessa on keskeistä taiteiden välinen luova vuorovaikutus sekä välittävä ja kunnioittava dialogi oppilaan, ryhmän ja opettajan välillä. Sanataidekoulussa oppilas voi asettaa itselleen haasteita ja tavoitteita, joiden saavuttaminen vaatii sitoutumista ja pitkäjänteistä harjoittelua. Sanataiteen opetuksessa oppilaita autetaan ymmärtämään ympäröivää maailmaa ja kehittymään ihmisenä ja kertojana. Lähtökohtana Vantaan sanataidekoulun toiminta-ajatuksessa on jatkuva pedagoginen ja sanataiteen osaamisen kehittäminen.

1.4 Oppilaitoksen arvot

Vantaan sanataidekoulun toimintaa ohjaavat Vantaan sanataidekoulu ry:n laatimat arvot:

Nautitaan sanataiteesta

Vantaan sanataidekoulussa toimimme ystävällisessä ilmapiirissä, olemme suvaitsevaisia ja kunnioitamme erilaisuutta. Arvostamme toisiamme ja toisten teoksia, rakennamme yhdessä lukijuuttamme, puhumme kirjoista ja osallistumme kirjalliseen keskusteluun. Vaalimme oppilaan ja opettajan kohtaamista ja pyrimme luomaan siihen kiireettömän ilmapiirin.

Luotetaan toisiimme

Pidämme sen mitä lupaamme ja odotamme samaa muilta. Odotamme oppilaiden, heidän huoltajiensa ja henkilökunnan sitoutuvan sovittuihin pelisääntöihin, aikatauluihin ja sopimuksiin. Työnantajana arvostamme paitsi ammattitaitoa myös tavoitteisiin sitoutumista ja reilua yhteispeliä molemmin puolin.

Avoimuus

Toiminta on läpinäkyvää: sitä ohjaavat arvot, tavoitteet ja opetussuunnitelmat ovat julkisia. Rakennamme toiminnan suuntaviivat painottaen eri-ikäisten yhdessä tekemistä ja moniäänistä yhteistyötä.

Tullaan nähdyksi

Esitellään rohkeasti omia teoksia Vantaan sanataidekoulun toiminnassa, kuten näyttelyissä, tapahtumissa sekä julkaisuissa. Esittämisestä keskustellaan etukäteen ryhmän opettajan kanssa. Jokaiselta oppilaalta pyydetään kuvaus- ja julkaisulupa ilmoittautumisen yhteydessä.

Opetuksen ja taiteenteon etiikka

Haluamme olla tietoisia vallankäytön mekanismeista ja tuottaa laadukasta opetusta eettisesti kestäväällä tavalla.

2. Opetuksen toteuttaminen

2.1 Oppimiskäsitys

Opetussuunnitelman perusteet pohjautuvat oppimiskäsitykseen, jonka mukaan oppilas on aktiivinen toimija. Hän oppii asettamaan tavoitteita ja toimimaan tavoitteiden suuntaisesti sekä itsenäisesti että yhdessä muiden kanssa. Oppijana ja taiteentekijänä kehitytään sekä yksilönä että yhteisön jäsenenä. Oppiminen tapahtuu vuorovaikutuksessa opettajan, muiden oppilaiden, oppimisympäristön ja kulttuurisen ympäristön kanssa. Opetuksessa otetaan huomioon oppilaan aiemmat kokemukset ja hänen elämänsä maailmansa. Eri aistien käyttö, kehollisuus ja omien tunteiden ja kokemusten hyödyntäminen ovat oppimisen kannalta olennaisia.

Oppilaita ohjataan ymmärtämään kokemuksiaan, tiedostamaan omat tapansa oppia ja käyttämään tätä tietoa oman oppimisensa kehittämiseen. Oppimista, luovuutta ja päämäärien asettamista tuetaan vahvistamalla oppilaan minäkuva, pystyvyyden tunnetta ja itsetuntoa. Myönteinen, salliva ja arvostava ilmapiiri, ilo, onnistumisen kokemukset ja vahvuuksien painottaminen edistävät oppimista ja innostavat luovuuteen ja itsensä toteuttamiseen. Kannustava ohjaus vahvistaa oppilaan luottamusta omiin kykyihin ja rohkaisee uusiin kokeiluihin. Jokainen oppilas pystyy kanavoimaan luovuuttaan taiteelliseen toimintaan, joka ilmenee joko ajatuksen tasolla tai konkreettisenä taideprosessina.

Opetuksen lähtökohtana on toiminnallinen, kokemuksellinen, elämyksellinen ja tutkiva lähestymistapa opittaviin asioihin. Oppilaat edistyvät eri tavalla ja eri tahdissa. Edistämme oppimista, kun kunnioitamme ja tuemme yksilön erityispiirteitä ja huomioimme hänen kiinnostuksen kohteensa. Luovassa ympäristössä opitaan leikin, leikkimielisyyden ja ilon kautta. Työtapojen tulee ohjata oppilasta arvostamaan kaikkien ryhmän jäsenten työskentelyä ja työn tuloksia.

Monipuolisen, myönteisen ja realistisen palautteen antaminen ja saaminen ovat keskeinen osa oppimista edistävää vuorovaikutusta. Taideopetus vahvistaa oppilaan kulttuurista osallisuutta ja edistää hänen hyvinvointiaan. Hyvät vuorovaikutustaidot lisäävät oppilaan hyvinvointia kaikissa niissä yhteisöissä, joihin oppilas kuuluu.

Opettajalla on keskeinen merkitys opiskeluympäristön kehittämisessä sellaiseksi, että erilaisten oppijoiden edistyminen on mahdollista. Taiteen perusopetuksen kentällä sanataideopetus tarjoaa väylän myös erityistä tukea tarvitseville oppijoille ja persoonallisuuksille.

2.2 Oppimisympäristö ja työtavat

Sanataiteen luonteeseen kuuluu, että sen opettaminen ei vaadi erityistilaa. Opetusta voi toteuttaa tavallisessa luokkahuoneessa. Sanataide joustaa luovasti opetettavan sisällön ja oppilaiden intressien mukaan vapaamuotoisempiin oppimisympäristöihin. Ryhmän kannalta oleellista kuitenkin on, että sillä on oma tila, joka luo perustan ryhmän toiminnalle

2.2.1 Oppimisympäristö

Oppimisympäristöllä tarkoitetaan tiloja ja paikkoja sekä yhteisöjä ja käytäntöjä, joissa opiskelu ja oppiminen tapahtuvat. Jaottelemme oppimisympäristöt fyysisiin, psyykkisiin, sosiaalisiin ja virtuaalisiin ympäristöihin. Fyysinen oppimisympäristö tarkoittaa niitä arkkitehtonisia tiloja, joissa opetus tapahtuu. Psyykinen oppimisympäristö tarkoittaa opetuksen ympärillä vallitsevaa henkistä ilmapiiriä. Sosiaalinen oppimisympäristö käsittää opetukseen liitetyt arvot ja asenteet sekä vuorovaikutuksen ympäristön kanssa. Virtuaaliseen oppimisympäristöön sisältyvät kaikki sähköiset oppimisympäristöt, joita käytetään opetuksessa yhä enemmän.

Fyysisen oppimisympäristön tulee olla turvallinen, kehittävä ja viihtyisä. Vantaan sanataidekoulu omat toimitilat sijaitsevat Tikkurilassa. Opetusta annetaan myös muissa sanataiteen luonteeseen soveltuvissa tiloissa kuten kirjastoissa, taide- ja kulttuuritaloissa ja koulujen luokkahuoneissa.

Psyykkisen oppimisympäristön tulee tukea oppimista, vuorovaikutusta ja ryhmäytymistä.

Sosiaalisena oppimisympäristönä Vantaan sanataidekoulu pyrkii olemaan kannustava, innostava ja haastava.

Toteutamme opetusta myös digitaalisessa oppimisympäristössä. Virtuaaliopetus voi toteutua juonteena lähiopetuksen yhteydessä, syventävien opintojen puolella on tarjolla myös monimuoto-opetusta. Monimuoto-opetuksen tarve voidaan jo perusopintojen puolella todeta opiskelijan henkilökohtaisessa opintosuunnitelmassa - tällä voidaan turvata opiskelijan harrastuksen jatkuvuus muutto- ja muutostilanteissa.

Lähtökohtana kaikissa oppimisympäristöissä on, että oppimisympäristöt ovat fyysisesti, sosiaalisesti ja psyykkisesti turvallisia.

2.2.2 Työtavat

Opetuksen työtavoissa korostuvat yhteisöllisyys, kokemuksellinen oppiminen, toiminnallisuus, monitaitaisuus ja laaja-alainen osaaminen. Kirjoitettua, kuultua ja luettua käsitellään eri tavoin, keskustellen ja toiminnallisesti. Oppilas harjaantuu asettamaan itse omat tavoitteensa. Hän valitsee itselleen sopivia työskentelytapoja ja arvioi tavoitteiden toteutumista. Työtavat ohjaavat oppilasta arvostamaan kaikkien ryhmän jäsenten työskentelyä ja työn tuloksia.

Oppimisen lähtökohtana ovat oppilaan aikaisemmat tiedot, kokemukset, ongelmanratkaisutavat ja tapa hahmottaa maailmaa. Sanataiteen luonteeseen kuuluu omien kokemusten, ajatusten ja tunteiden pohdinta sekä niiden työstäminen sanalliseen muotoon. Opetuksessa tuetaan moniäänisyyttä. Oppilaita kannustetaan rohkeaan ajatusten jakamiseen, kokeilevaan kirjoittamiseen sekä tutustumaan erilaisiin tekstilajeihin ja kirjoittamisen tapoihin. Opetus on monikanavaista ja siinä huomioidaan erilaiset tavat oppia (visuaalinen, kinesteettinen, audiitiivinen, taktiilinen). Opetuksen tavoitteena on tukea oppilaan identiteetin ja itsetunnon kehittymistä. Oppilaita kuunnellaan ja heitä ohjataan vahvuuksien etsimiseen. Opettaja toimii sekä oppilaan opiskelu- ja arviointitaitojen että oppimisympäristön kehittämisessä niin, että erilaisten oppilaiden edistyminen on mahdollista.

Erilaisen kirjallisuuden käsittely sanataidetunneilla laajentaa oppilaiden käsitystä sanataiteen kentästä. Kirjallisuuteen tutustuminen ohjaa myös oppilasta sisäistämään, että lukemisella on merkittävä vaikutus kirjoittamisen oppimiseen.

Omien tietojen, taitojen ja kokemusten reflektointi ja arviointi ovat oppimisen kannalta tärkeitä. Koulu halua tukea oppilaiden itseohjautuvuuden kasvua. Tavoitteena on, että oppilaat ottavat vastuun omasta opiskelustaan ja oppimisestaan ja että heille syntyy sisäinen motivaatio oppimiseen ja halu oppia ilman pakkoa. Opetuksen pyrkimyksenä on, että oppilaat kasvavat oma-aloitteisiksi, itseensä uskoviksi ja sietävät epävarmuutta. Tavoitteena on kannustaa kriittiseen ajatteluun, jonka toteutuminen onnistuu turvallisessa ja luottamuksellisessa sanataideryhmässä.

2.3 Oppilaitoksen toimintakulttuuri

Vantaan sanataidekoulu on elinikäistä oppimista painottava organisaatio, jonka henkilöstöllä on tutkiva ja kehittävä ote työhön. Toimintakulttuurin kantavia voimia ovat yhdenvertaisuus ja tasa-arvo, hyvinvointi ja turvalliset työolot sekä kestävä tulevaisuus. Taustalla on dialogisuuden periaate, johon sisältyy avoin, luottamuksellinen ja arvostava vuorovaikutus. Tavoitteena on tukea koulun kasvatus- ja opetustyötä sekä kehittää monipuolisesti työskentelyä sanataiteen ja kielitietoisuuden hyväksi.

Lähtökohtana on yhteisön jäsenten kokemus osallisuudesta, joka syntyy yhdessä toimimisesta ja kaikkien ottamisesta mukaan toimintaan. Kannustavassa toimintakulttuurissa hyväksytään myös oppiminen epäonnistumisten kautta. Kiusaamiseen on nollatoleranssi. Arjen valinnoissa ja toiminnassa otetaan huomioon kestävä elämäntapa, kulttuurinen monimuotoisuus ja kielitietoisuus.

Johtamisen toimintakulttuuri lähtee henkilöstöjohtamisesta, jonka taustalla on oppivan organisaation ajatus. Oppilaitosta kehitetään dialogissa henkilökunnan ja oppilaiden kanssa. Henkilöstöä koulutetaan säännöllisesti sekä pedagogiikan että sanataiteen sisältöihin. Lukukauden mittaan järjestetään sisältökoulutus- ja vetäytymispäiviä, joissa pyritään sekä arvioimaan että kehittämään omaa työtä.

Yhteinen toimintakulttuuri ohjaa myös taiteenalaan liittyvien oikeudellisesti suojeltujen etujen kuten sananvapauden, yksityisyyden suojan ja tekijänoikeuksien tuntemiseen. Toimintakulttuurin kehittäminen tarkoittaa jatkuvaa pedagogiikan ja taiteenalan osaamisen kehittämistä.

2.4 Oppilaaksi ottaminen, muualla suoritettujen opintojen hyväksi lukeminen ja vapaaoppilaspaikat

Oppilaaksi ottaminen tapahtuu oppilaan oppilaaksi ilmoittautumisen yhteydessä. Eri opetusryhmät ja opetustoteutukset löytyvät kouluun nettisivuilta ja oppilasta ja hänen huoltajiaan neuvotaan oikean ryhmän valinnassa. Oppilaan muualla suoritettut opinnot luetaan hyväksi, kun oppilas otetaan oppilaaksi Vantaan sanataidekouluun. Jokaisella oppilaalla on oppilaskortti, jonne kirjataan myös siirto-opiskelijan muualla saavutettu osaaminen. Oppilaan osaamisen toteamiseksi voidaan järjestää tulohaastattelu, jonka yhteydessä oppilas tekee itsearvion omasta osaamisestaan, vahvuuksistaan ja kehitysalueistaan.

Vantaan sanataidekoulu tarjoaa oppilailleen sisaralennuksia. Uutena toimintana aloitetaan vapaaoppilaspaikkatoiminta (3% oppilaista). Vapaaoppilaspaikkaa haetaan oppilaitoksen rehtorilta erillisellä lomakkeella ilmoittautumisen yhteydessä. Hakemuksen tekee oppilaan huoltaja tai täysi-ikäinen oppilas. Hakemiseen on erillinen ohjeistus. Vapaaoppilaspaikka myönnetään taiteen perusopetuksen oppilaalle. Koulun lyhytkursseille ei ole tarjolla vapaaoppilaspaikkoja.

2.5 Oppimäärän yksilöllistäminen

Oppilaan yksilöllinen tukeminen on kauttaaltaan mukana sanataiteen luonteessa. Tätä periaatetta tukevat muun muassa pienet ryhmäkoot, suorituskeskeisyyden välttäminen ja oppilaan luovuuden ja omaehtoisen ilmaisun tukeminen.

Miten eriyttämisen tarve todetaan? Tyypillistä on, että kouluun hakeutuu oppilaita, joilla on todettu erityisen tuen tarvetta kielen kehityksessä tai luku- ja kirjoitustaidon kehittymisessä. Eriyttämisen tarve voi tulla esiin myös sanataideopettajan arvion perusteella, lapsen omasta tuen tarpeen ilmaisusta tai oppilaan vanhempien tai koulun toivomuksesta. Eriyttämisen perusteena voi olla myös oppilaan kielitausta, esimerkiksi monikielisyys ja suomi toisena kielenä.

Eriyttäminen huomioidaan opetuksen suunnittelussa. Oppilaalle tarjotaan erilaisia väyliä ja tuettuja toimintamuotoja saavuttaa omia henkilökohtaisia tavoitteita. Eriyttämisen toimenpiteitä ovat muun muassa vahvennettu ohjaajatuki, yksilöllistetty työskentelyrytmi, erilaisten työskentelytapojen ja opetusmetodien soveltaminen. Näitä ovat muun muassa tuki oman toiminnan ohjaamisen taidoissa, tehtävien ja työskentelyprosessien mallintaminen ja vaiheistaminen. Tavoitteena on löytää jokaiselle oppilaalle luonteva tapa olla, työskennellä ja oppia. Tässä yhteydessä korostuvat monikanavaiset ja moniaistiset opetus- ja toimintatavat, joiden tarkoitus on tarjota monenlaisia tapoja oppia ja tehdä asioita.

Sanataidetehtävissä pyritään löytämään optimaalinen taso työskentelemällä oppilaan lähikehitysvyöhykkeellä. Pedagogiikan näkökulmasta voidaan puhua niin sanotusta *scaffoldingista*, jossa opettaja haastaa oppilasta toimimaan nykyisen taitotasonsa yläpuolella. Oppilasta tuetaan prosessin kaikissa vaiheissa, motivoidaan ja kannustetaan. Keskiöön nousee oppilaan motivaatio. Csikszentmihalyin (1997) teorian mukaan liian vaikeat tehtävät tuottavat ahdistusta ja liian helpot turhauttavat. Pitkään jatkuessaan kummassakin tapauksessa oppilaan motivaatio on vaarassa.

Eriyttämiseen liittyy olennaisesti hyvä oppimisympäristö, joustavat opetustilajärjestelyt ja tukimateriaalien ja -välineiden helppo saavutettavuus. Oppimisympäristön emotionaalisen ilmapiirin tulee olla salliva, arvostava, tukea antava ja kannustava. Turvallisessa oppimisympäristössä oppilas uskaltaa kokeilla, hän ei pelkää arvostelua ja väärin tulkituksi tulemistä. Turvalliseen emotionaaliseen ympäristöön kuuluu, että oppilas hyväksyytään sellaisena kuin hän on ja ryhmään kuulumisen tunnetta vahvistetaan.

Oppilaan kehitystä seurataan toteuttamalla jatkuvaa formatiivista arviointia, kannustamalla oppilasta itsearviointiin ja tukemalla häntä oman osaamisen ja omien vahvuuksien tunnistamisessa sekä oman kehittymisen havainnoimisessa. Vahvuuksia ja pystyvyyttä korostamalla tuetaan itsetuntoa, kehittymistä ja motivaatiota. Opettajan tärkeä tehtävä on auttaa oppilaita tulemaan aktiivisiksi toimijoiksi. Kunnioitamme kuitenkin kunkin oppilaan persoonallisuutta ja omaa oppimistyyliä.

Ylöspäin eriyttäminen

Nopeasti edistyvillä oppilailla on mahdollisuus suorittaa vaikeustasoltaan haastavampia tehtäviä. Heillä on oikeus saada ohjausta ja tukea eriyttäviin tehtäviin sekä palautetta niistä. Oppilasta motivoidaan kehittymään taidoissaan huomioimalla oppilaan kiinnostuksen kohteet ja pyrkimällä vaikeustasoltaan optimaalisiin tehtäviin. Tarpeen mukaan voidaan harkita seuraavaan ikäryhmään siirtymistä, mutta ensisijaisesti suositellaan eriyttämistä oman ikätason ryhmässä, jossa tunnetaidot ja psyykinen kehitys yleensä ovat lähempänä oppilaan omaa tasoa.

2.6 Yhteistyö huoltajien ja muiden tahojen kanssa

Sanataidekoulu pyrkii tiiviiseen ja avoimeen yhteistyöhön oppilaiden vanhempien kanssa. Oppilaan edistymisestä voidaan käydä keskustelua pitkin lukuvuotta, koska oppilaan arviointi on jatkuvaa. Mikäli oppilaaseen liittyy erityistä huolta tai muuta keskustelun tarvetta, opettaja on matalalla kynnyksellä yhteydessä huoltajaan. Koulu järjestää vuosittain avoimien ovien päivät, jolloin se esittelee toimintaansa ja jolloin vanhemmilla on mahdollisuus keskusteluun. Vanhempia informoidaan säännöllisesti lukukauden alussa toimintasuunnitelmista ja lukukauden lopussa toimintakertomuksista. Sanataidekoulu julkaisee joka vuosi oppilasteksteistä antologian, jonka julkaisutilaisuuteen vanhemmat ovat tervetulleita.

Sanataidekoulu verkottuu alueen taiteen perusopetuksen yksiköihin ja erilaisiin kasvatuksen ja koulutuksen yksiköihin. Näitä ovat esimerkiksi peruskoulut ja lukiot, erilaisten oppijoiden yhdistykset, kaupunkien taide- ja kulttuurilaitokset kuten Espoon modernin taiteen museo EMMA ja näyttelykeskus WeeGee-talo, Espoon teatteri ja Espoon kulttuurikeskus. Yhteistyötä tehdään erityisesti muiden taiteen perusopetuksen koulujen ja varhaiskasvatuksen yksiköiden kanssa. Lisäksi koululla on vahvat yhteydet alueen kirjastoihin, joiden kanssa pyritään yhteishankkeisiin ja joissa jo toimii taiteen perusopetusryhmiä.

3. Opetuksen rakenne ja laajuus

Vantaan sanataidekoulun perusopetuksen laajan oppimäärän mukainen laajuus on 1300 tuntia. Se jakaantuu 800 tunnin perusopintoihin ja 500 tunnin syventäviin opintoihin. Yhden oppitunnin pituus on 45 minuuttia. Valmistavat opinnot voi aloittaa jo 4–6-vuotiaana, mutta varsinainen taiteen perusopetus alkaa 7-vuotiaana. Aloitusiästä riippuen taiteen perusopinnot kestävät 11–12 vuotta. Opetusta tarjotaan säännöllisesti viikoittain lukuvuosien aikana. Lukuvuosi alkaa syyskuussa ja päättyy toukokuussa. Lisäksi opetusta tarjotaan erillisinä kursseina ja leireinä koulujen kesälomien aikana.

3.1 Taiteen perusopetuksen laajan oppimäärän tarkoitus, tehtävä ja tavoitteet

Sanataiteen perusopetuksen laajan oppimäärän opetus perustuu näkemykseen kielestä ja kirjallisuudesta taiteen ja koko yhteiskunnan pohjana. Opetus edistää oppilaiden luovuutta, kulttuurista ja yhteiskunnallista osallisuutta sekä sosiaalisia taitoja. Sanataide on luovaa kielen käyttämistä, joka syventää oppilaiden kielellisiä taitoja ja ilmaisun ja ajattelutaitoja sekä kasvattaa oppilaiden taiteilijuutta. Opetus tukee oppilaiden kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta. Sanataide muodostaa pohjan monille muille taiteille, jotka rakentuvat kielen varaan.

Opetus perustuu monilukutaitoon ja laajaan tekstikäsitteeseen.

Monilukutaito merkitsee taitoa vastaanottaa, tuottaa ja arvioida tekstejä monipuolisesti sekä käsitellä niitä erilaisten välineiden avulla.

Laajan tekstikäsitteeseen mukaan tekstejä voidaan tuottaa ja vastaanottaa kirjoitetussa, puhutussa, visuaalisessa, audiovisuaalisessa ja digitaalisessa muodossa.

Opetuksen tavoitteena on antaa oppilaille valmiudet ilmaista itseään monipuolisesti sanataiteen keinoin. Opinnot vahvistavat kirjoittaja- ja taiteilijaidentiteettiä sekä luovat oppilaille vertaisryhmän ja harrastusyhteisön, jossa tutustutaan sanataiteen tuottamisen eri puoliin. Opetus ohjaa oppilaita keskittyneeseen, päämäärätietoiseen ja pitkäjänteiseen työskentelyyn, aktiiviseen oppimiseen sekä rakentavaan toimintaan yksilönä ja ryhmän jäsenenä. Opetuksen lähtökohtia ovat ilo, leikki ja kokemuksellisuus. Opetus rohkaisee mielikuvituksen käyttöön ja oivallusten tekemiseen. Sanataideopetuksessa oppilaat kehittyvät monenlaisten tekstien luomisessa ja hiomisessa, tyylien ja tekstilajien valinnassa, arvottamisessa, analysoinnissa ja monilukutaidossa.

Perinteisten fyysisten oppimisympäristöjen ohella erilaiset digitaaliset ympäristöt ovat tärkeitä oppimisen tiloja ja kanavia. Opetusta toteutetaan vuorovaikutuksessa muiden taiteenlajien kanssa. Sanataiteen opiskelu kannustaa elinikäiseen oppimiseen ja osallisuuteen yhteisössä.

3.1.1 Sanataiteen opintojen rakenteet

VARHAISIÄN SANATAIDE		
4-6 -vuotiaat	LEIKIN JA KUVITTELEN	30h/vuosi

PERUSOPINNOT		
7-8-vuotiaat	TARINOIN ITSE, KUULEN MUITA	70 oh/vuosi
9-10-vuotiaat	KIRJOITAN JA KERRON	80 oh/ vuosi
11-12-vuotiaat	KOKEILEN LAJEJA	100 oh/vuosi
13-15-vuotiaat	MINÄ JA MAAILMA	100 oh/ vuosi
SYVENTÄVÄT OPINNOT		
16-vuotiaat	KOHTI OMANNÄKÖISTÄ SANATAITEILIJUUTTA	140 oh/vuosi
17-vuotiaat	KOHTI OMANNÄKÖISTÄ SANATAITEILIJUUTTA	160 oh/ vuosi
18-vuotiaat	PÄÄTTÖTYÖ	200 oh/ vuosi
YHTEENSÄ		1300 oh

3.1.2 Opintojen tavoitealueet

Opetusta läpäisee neljä eri tavoitealuetta, joiden toteutus etenee ikätasoisesti. Tavoitealueet ovat seuraavat:

- sanataiteilijana kehittyminen
- omaääninen kirjoittaminen
- elämyksellinen lukeminen
- taideprosessi ja julkaiseminen.

3.2 Varhaisiän sanataideopinnot

Valmistava opetus, 4-6-vuotiaat

yhteensä 90 opetustuntia

Leikin ja kuvittelen

Opetuksen tavoitteina on

- rohkaista lasta käyttämään mielikuvitustaan
- kannustaa lasta osallistumaan leikkiin ja vuorovaikutukseen
- tutustuttaa lasta lastenkirjallisuuteen ja lukemisen maailmaan monipuolisissa oppimisympäristöissä
- innostaa lasta kertomaan omia tarinoita sekä tarinoita yhdessä toisten kanssa
- ohjata lasta tunnistamaan perustunteita.

Opetuksen keskeiset sisällöt

Sanataideryhmässä luetaan monipuolista lastenkirjallisuutta. Kirjan tarinassa viiptyillään, siinä seikkaillaan ja leikitään. Tarinasta keskustellaan rauhallisessa ilmapiirissä, annetaan tilaa lasten kysymyksille ja havainnoille. Ryhmässä leikitään sanoilla ja kerrotaan tarinoita yhdessä toisten kanssa. Lasta ohjataan tarinankerrontaan erilaisilla visuaalisilla virikkeillä, huomioiden lapsen oma mielikuvitusmaailma. Sanataidetoiminnassa tärkeää ei ole lopputulos, vaan lapsen omat kokemukset, elämykset ja itse prosessi.

3.3 Sanataiteen laajan oppimäärän perusopinnot

PERUSOPINNOT 1 -Tarinoin itse, kuulen muita

7-8-vuotiaat yhteensä

140 opetustuntia

Opetuksen tavoitteina on

- mahdollistaa tekemisen ja luovuuden ilon kokeminen sekä oman ja muiden sanataideteoksien näkeminen arvokkaana

- rohkaista oppilasta jäsentämään, kielellistämään ja sanoittamaan havaintojaan, ajatuksiaan ja tunteitaan sekä luomaan kuviteltuja maailmoja sanataiteen keinoin
- ohjata oppilasta ymmärtämään faktan ja fiktion erot ja hahmottamaan tarinan juoni ja tapahtumat
- kannustaa oppilasta antamaan palautetta ja harjaantua vastaanottamaan sitä.

Opetuksen keskeiset sisällöt

Sanataideryhmässä oppilas kehitty omassa ilmaisussaan kokeilemalla erilaisia ilmaisutapoja. Oppilas oppii jäsentämään havaintojaan kertomalla, kuuntelemalla, kirjoittamalla sekä käyttämällä visuaalista ja kehollista ilmaisua. Oppilasta ohjataan tutkimaan ja havainnoimaan ympäristöään ja hyödyntämään sitä omien tarinoidensa materiaalina. Ryhmässä jaetaan lukuelämyksiä ja keskustellaan kirjojen teemoista, tapahtumista ja henkilöhahmoista, esitellään lempikirjoja ja pohditaan tekstien suhdetta oppilaan kokemusmaailmaan. Oppilas harjoittelee jakamaan omia sanataideteoksia sekä keskustelemaan omista ja muiden tuotoksista.

PERUSOPINNOT 2 - Kirjoitan ja kerron

9-10-vuotiaat

yhteensä 160 opetustuntia

Opetuksen tavoitteina on

- kannustaa oppilasta ilmaisemaan itseään monipuolisemmin ja sujuvammin
- vahvistaa tarinan rakenteen hallintaa ja kykyä luoda kuviteltuja maailmoja ja hahmoja
- ohjata oppilasta tutustumaan eri kerronnan muotoihin
- auttaa oppilasta löytämään lukemastaan/kuulemastaan oleellinen teema ja ymmärtämään erilaisten tunteiden moninaisuus
- rohkaista oppilasta omien sanataideteoksien jakamiseen ja julkaisemiseen.

Opetuksen keskeiset sisällöt

Sanataideryhmässä tuotetaan ja vastaanotetaan erilaisia tekstilajeja ja tekstityyppejä sekä työskennellään monimuotoisissa oppimisympäristöissä erilaisten tekstimodaliteettien parissa. Ryhmässä kirjoitetaan pidempiä tarinoita ja opetellaan ketjuttamaan tapahtumia ja juonenkäänteitä sekä käyttämään yksinkertaisia siirtymiä. Ryhmässä luetaan monipuolisesti kirjallisuutta ja kerrotaan omista kirjamielityksistä. Oppilaat luovat omia fiktiivisiä maailmoja ja hahmoja. Oppilaalla on mahdollisuus julkaista sanataideteoksiaan myös ryhmän ulkopuolella esimerkiksi kirjastoissa ja koulun blogisivuilla.

PERUSOPINNOT 3 -Kokeilen lajeja

11-12-vuotiaat

yhteensä 200 opetustuntia

Opetuksen tavoitteina on

- ohjata oppilasta ymmärtämään ja toteuttamaan tekemisen prosessia syvällisemmin
- auttaa oppilasta hahmottamaan eri tekstilajien ominaispiirteitä ja kehittämään tekstikäytänteissä
- rohkaista oppilasta kokeilemaan erilaisia tyylejä ja eri tekstilajeja

- tukea oppilasta kuullun/luetun tekstin tulkinnan kehittämisessä
- harjaannuttaa oppilasta oman sanoman tai mielipiteen julkiseen ilmaisemiseen taiteen keinoin
- tarjota oppilaalle yhteisö yhdessä tekemiseen ja kokemiseen.

Opetuksen keskeiset sisällöt

Sanataideryhmässä harjoitellaan tuottamaan pidempikestoisia tehtäviä sekä keskittymään tekemisen prosessiin. Oppilas suunnittelee, toteuttaa, arvioi ja muokkaa omaa sanataideteostaan. Oppilas monipuolistaa tuottamiensa kertomusten rakennetta ja sisältöä muun muassa syventämällä henkilökuvausta, harjoittelemalla eri kertojanäkökulmia ja käyttämällä aikatasojen ja paikkojen vaihtelua. Ryhmässä harjoitellaan luetun tekstin muokkausta toiseksi taiteenlajiksi tai tekstilajiksi. Oppilasta kannustetaan oman mielipiteen ja sanoman ilmaisuun sanataiteen keinoin. Oppilas työskentelee myös muiden kuin oman kotiryhmänsä sanataideharrastajien kanssa ja saa mahdollisuuden tutustua muihin taiteenlajeihin.

PERUSOPINNOT 4- Minä ja maailma

13-15-vuotiaat

yhteensä 300 opetustuntia

Opetuksen tavoitteina on

- antaa välineitä oppilaan oman taiteilijaidentiteetin vahvistumiseen
- tukea oppilasta ymmärtämään tekstien vuorovaikutuksellisuuden merkitys ja huomioimaan tekstin vastaanottaja jo tuottamisprosessissa
- ohjata oppilasta kuullun/luetun tekstin tulkinnan ja analysoinnin kehittämisessä, pintatason alla olevien tekijöiden tunnistamisessa, kertomusten moninaisuuden hahmottamisessa
- rohkaista oppilasta tuomaan teksteissään esiin omaa minäkuva, arvoja ja ideologioita.

Opetuksen keskeiset sisällöt

Sanataideryhmässä tutustutaan taiteilijuuteen esimerkiksi vierailemalla taidelaitoksissa, kustantamoissa, näyttelyissä ja kirjailijatapaamisissa. Oppilaat harjoittelevat tekstin ja yleisön kohtaamista ja vertaisarviointia oman ryhmän sisällä. Oppilas julkaisee kirja-arvosteluja ja -analyseja esimerkiksi blogeissa ja harjoittelee yhteisökirjoittamista virtuaalisissa ympäristöissä. Oppilaat reflektoivat omia kirjoittamisen motiiveja, vaikuttimia ja tavoitteita. Heitä kannustetaan osallistumaan erilaisiin kirjoituskilpailuihin, yleisötapahtumiin ja muihin kohtaamisiin ja vuorovaikutukseen yleisön kanssa.

3.4 Sanataiteen laajan oppimäärän syventävät opinnot

SYVENTÄVÄT OPINNOT- Kohti omannäköistä sanataiteilijuutta

16-17-vuotiaat

yhteensä 300 opetustuntia

Sanataiteen laajan oppimäärän syventävissä opinnoissa oppilaat hahmottavat oman taiteilijuuden soveltamismahdollisuuksia ja syventävät käsitystään sanataiteesta ja sen mahdollisuuksista.

Syventävien opintojen alussa oppilas tekee pienimuotoisen taiteellisen työn, jonka avulla oppilas voi itse havainnollistaa omia mielenkiinnon kohteitaan ja tavoitteellistaa tulevia syventäviä opintojaan.

Syventävissä opinnoissa oppilas voi laajentaa tai kohdentaa osaamistaan kirjallisuuden lajin tai julkaisualustan suunnassa (blogialusta, lavarunous, sanataide kaupunkitaiteena tai näyttelyympäristössä). Oppilas voi tehdä taiteellista tutkimusta: hän voi kehittää kirjoittamisen menetelmiä tai hän voi tutkia itselleen tärkeää aihetta sanataiteen keinoin. Syventävien opintojen alussa jokaiselle oppilaalle laaditaan henkilökohtainen opetussuunnitelma. Henkilökohtaisessa opetussuunnitelmassa selviää, mikä osuus syventävistä opinnoista koostuu valinnaisista kursseista, jotka oppilas valitsee koulun lyhytkurssivalikoimasta.

Opetuksen tavoitteina on

- ohjata oppilasta syventämään ja laajentamaan aiemmin oppimaansa
- kannustaa oppilasta refleктоimaan omaa kirjoittajaidentiteettiä tarkemmin
- rohkaista oppilasta itseohjautuvuuteen
- tukea oppilasta ammatillisten peruskäsitteiden ymmärtämisessä ja auttaa soveltamaan niitä omassa työskentelyssään
- ohjata oppilasta hyväksymään keskeneräisyys taiteen tekemisessä
- tarjota oppilaalle mahdollisuus tutustua sanataiteeseen työnä ja kirjoittajan julkiseen rooliin
- ohjata oppilasta ystävälliseen keskustelukulttuuriin ja rakentavaan palautteen antoon
- ohjata, kannustaa ja tukea oppilasta päättötyön tekemisessä.

Opetuksen keskeiset sisällöt

Oppilas laajentaa ja syventää aiemmin opittua muun muassa perehtymällä tekstien moninaisuuteen ja alan traditioihin, hakemalla omaa ääntä ja ilmaisutapaa, harjaantumalla kirjoittamisen yhteisöllisyyteen ja julkaisemiseen, syventymällä pidempiin projekteihin, laajentamalla kirjallisuuden eri tarkastelutapoja, harjoittelemalla kriittistä tekstinlukutaitoa sekä vahvistamalla taitoa antaa ja vastaanottaa palautetta. Oppilasta harjaannutetaan ymmärtämään ja hyväksymään taideprojektien keskeneräisyys ja teosten monet tulkintamahdollisuudet. Oppilasta kannustetaan itsenäiseen ja omaehtoiseen taiteelliseen toimintaan. Syventävissä opinnoissa tutustutaan alan peruskäsitteistöön ja harjoitellaan sen soveltamista kirjallisuuskeskustelussa ja oman työskentelyprosessin analysoinnissa. Opinnoissa annetaan tietoa alan työskentelymahdollisuuksista ja työtehtävistä ja rohkaistaan tutustumaan omakohtaisesti taiteeseen työnä.

18-vuotiaat

200 opetustuntia

Taiteellinen päättötyö

Opiskelijat toteuttavat syventävien opintojen päätteeksi laajahkon päättötyön (200 h), jossa he soveltavat mahdollisimman laaja-alaisesti syventävissä opinnoissa saavuttamia taitoja. Päättötyön aikana oppilaat pitävät oppimispäiväkirjaa, jossa he pohtivat omaa työskentelyään, jäsentävät omia ajatuksiaan ja analysoivat työskentelyprosessiaan.

3.5 Aikuisten sanataiteen opetus

Vantaan sanataidekoulu tarjoaa sanataiteen taiteen perusopetusta aikuisille laajalla oppimäärällä, 1300 tuntiin asti. Opetuksen alkuvaiheessa aikuisopiskelijalle tehdään henkilökohtainen opetussuunnitelma, johon kirjataan opintojen tavoitteita ja painopisteitä. Syventävien opintojen alussa tehdään pienimuotoinen taiteellinen työ, jonka avulla oppilas havainnollistaa itse mielenkiinnon kohteitaan ja tavoitteellistaa omia tulevia syventäviä opintojaan. Syventävien opintoja varten laaditaan päivitetty henkilökohtainen opetussuunnitelma, jossa näkyvät aikuisopiskelijan omat kiinnostuksen kohteet.

Aikuisten sanataiteen opetuksesta tehdään erillinen opetussuunnitelman liite, joka valmistuu, kun lasten ja nuorten perusopetus on lähtenyt liikkeelle. Liitteen valmistuttua aikuisopiskelijoiden opintopolusta löytyy linkki myös koulun verkkosivulla.

4. Arviointi

4.1 Oppimisen arviointi sanataiteen opetuksessa

Arvioinnin tehtävänä on tukea oppilaiden sanataiteen opinnoissa edistymistä ja opinnoille annettujen tavoitteiden saavuttamista. Arviointi tukee oppilaiden oman taiteilijuuden kehittymistä, omien tavoitteiden asettamista ja edistymisen seuraamista suhteessa niihin. Oppimista arvioidaan myönteisesti ja kannustavasti sekä opintojen aikana että päättövaiheessa. Monipuolinen ja jatkuva formatiivinen arviointi koostuu erilaisista palautteen antamisen tavoista ja arviointimenetelmistä: oppilaat saavat henkilökohtaista palautetta opettajaltaan, ja oppilaita harjaannutetaan itse- ja vertaisarviointiin. Oppilaan arvioinnin tukena on sähköinen arviointikortti, johon opettaja tallentaa oppilaan edistymistä koko opintojen ajan. Sähköinen oppilaskortti on joustavasti siirrettävissä toiseen sanataiteen perusopetusta antavaan kouluun, mikäli oppilaan sanataideopinnot jatkuvat muualla.

Palaute kytkeytyy opetuksen tavoitteisiin ja on ohjaavaa, jatkuvaa ja pitkäkestoista. Arviointi tukee samalla oppimaan oppimisen taitojen ja itseohjautuvuuden kehittymistä. Arviointi kohdistuu ainoastaan työskentelyyn ja tavoitellun osaamisen karttumiseen, ei oppilaan persoonaan. Arvioinnin ja palautteen antamisessa otetaan huomioon oppilaiden itsetunnon ja myönteisen minäkuvan kehittyminen. Oppilaita ohjataan rakentavuuteen vertaispalautteen annossa, ja näin pyritään synnyttämään myönteinen ja kannustava keskustelukulttuuri.

Oppilas kokoaa koko perusopintojen ajan portfoliota omista töistään. Töiden valintaprosessi portfolioon toimii yhtenä tapana toteuttaa itsearviointia.

4.2. Arvioinnin kohteet

Arvioinnissa huomioidaan neljä opetuksen tavoitealuetta, joihin laajan oppimäärän opetussuunnitelma perustuu. Tavoitealueet on lueteltu kohdassa 3.1.2.

Laajan oppimäärän syventävissä opinnoissa arviointi kohdistuu erityisesti seuraaviin osaamisiin:

- sanataiteilijana kehittyminen
- sanataiteen tuottamisen taidot
- sanataiteen tulkitsemisen taidot
- oppimaan oppimisen, reflektoinnin ja prosessin hallinnan taidot

4.3. Arvioinnin kriteerit

Syventävien opintojen arviointikriteerejä on viisi:

- 1) ammatillisten peruskäsitteiden hallinta ja alan tradition tunteminen
- 2) valmius kielentää omia havaintojaan, ajatuksiaan ja tunteitaan sanataiteen keinoin
- 3) pitkäkestoiseen työskentelyprosessiin sitoutuminen
- 4) muodon ja sisällön suhteen ymmärtäminen ja monien eri ilmaisukeinojen rohkea kokeilu
- 5) itsenäinen työskentely.

Hyvä osaaminen määritty seuraavasti:

- 1) Oppilas hallitsee hyvin valitsemansa kirjallisuuden lajin ja sen käsitteet.
- 2) Oppilas tuo omaa ääntään esille rohkeasti ja käyttää ilmaisuinstrumenttiaan monialaisesti. Oppilaan päättötyössä näkyvät selkeänä osaamisena oppilaan päättötyön suunnitelmaan kirjaamat kehitystavoitteet ja taiteelliset pyrkimykset.
- 3) Oppilas työskentelee pitkäjänteisesti ja asettaa haasteellisia tavoitteita itsenäisesti. Oppilaan työskentelyprosessissa näkyy, että eri työvaiheille on annettu tarpeeksi aikaa.
- 4) Oppilas osoittaa tekstin rakenteen hallintaa. Oppilas on valinnut rakenteen, joka palvelee ilmaisusisältöä hyvin. Oppilas tunnistaa valittuun kirjallisuuden lajiin liittyvät muotokielen vaatimukset ja osoittaa taitoa niiden hallinnassa.
- 5) Oppilas hallitsee taiteellisen versioinnin ja uudelleen kirjoittamisen taidot. Oppilaalla on itsenäinen työote: hän osaa havainnoida omaa oppimistaan itsenäisesti ja asettuu dialogiin teoksen kanssa.